

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Julia Lumijärvi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

julia.lumijarvi@kuluttajaliitto.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Kyllä

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä pääosin

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä pääosin

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei kantaa

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omaavallontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä pääosin

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Ei kaikilta osin [Kuluttajaliitto katsoo, että asiakkaalla tulisi olla oikeus saada taloudellista hyvitystä silloin kun palvelussa on virhe. Mahdollisuus taloudelliseen hyvitykseen tulee turvata asiakkaille myös julkisissa palveluissa ja ottaa huomioon myös valvontalain sisällössä, jotta valvonta tukee tämän oikeuden tosiasiallista toteutumista.]

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut turvaavat ihmisten terveyttä ja elämää, minkä takia on erityisen tärkeää, että palvelut ovat asiakkaille turvallisia. Palveluyksiköiden valvonta on tärkeä osa palvelun turvallisuuden ja laadun varmistamista. Lakiehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa vaikuttavat ja turvalliset sote-palvelut ihmisille myös hyvinvointialueiden muuttamassa toimintaympäristössä. Ehdotus selkeyttää ja yhtenäistää valvontaa, mikä turvaa osaltaan jokaisen oikeutta riittäviin sote-palveluihin.

Kuluttajaliitto katsoo, että lakiluonnos sisältää hyviä ehdotuksia. Lakiesityksessä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä ja rekisteröintiä, kun sekä julkiset että yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat rekisteröidään samaan valtakunnalliseen rekisteriin. Esitys on hyvä, sillä palvelun laatu ja valvonnan määrä ei saa vaihdella sen perusteella, järjestääkö palvelun yksityinen vai julkinen toimija. Kuluttajaliitto haluaa tuoda esiin, että kun toimintaa yhdenmukaistetaan, ei yhdenmukaisuutta tule kuitenkaan tarkastella pelkästään valvonnan näkökulmasta. Yhdenmukaisuutta tulee tarkastella myös asiakkaiden näkökulmasta, mikä edellyttää asiakkaiden yhdenvertaisuuden huomioimista sekä heidän oikeussuojakeinojensa turvaamista niissä tilanteissa, jolloin palvelun laadussa on ollut puutteita. Tällä hetkellä yksityisen sektorin sote-asiakasta suojellaan palvelun virhetilanteessa julkisen sektorin asiakasta paremmin. Yksityisen sektorin asiakkaalla on oikeus saada taloudellista hyvitystä palvelussa olleesta virheestä silloinkin, kun kyseessä ei ole potilasvakuutuslain perusteella korvattava potilasvahinko. Julkisen sektorin asiakkaalla ei tällaista hyvitysoikeutta ole. Tämä

epäkohta tulisi korjata ja asiakkaansuojalaki säätää (ks. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162198>), sillä asiakkaan oikeussuojakeinot eivät saa riippua palvelun järjestämistavasta. Olisi tärkeää, että valvontalaissa huomioitaisiin asiakkaan taloudellisen hyvitysmahdollisuuden merkitys laadukkaan palvelun toteutumisen turvaajana sekä luotaisiin taloudellisen hyvitysmahdollisuuden toteutumiseen edellytyksiä.

Valvontaviranomaiselle tehtävä kantelu on keskeinen tekijä valvonnan näkökulmasta, sillä se on asiakkaan keino saada palvelun epäkohtia ulkopuolisen tahon arvioitavaksi. Potilasasiamies on viranhaltija, jonka tehtävänä on auttaa asiakasta kantelun tekemisessä eli hän on osaltaan mahdollistamassa asiakkaiden oikeussuojakeinojen toteutumista sekä epäkohtien saattamista valvontaviranomaisten tietoon. Potilasasiamiesjärjestelmään kohdistuu kuitenkin paljon uudistustarpeita mm. potilasasiamiesten riippumattomuuteen ja pätevyysvaatimuksiin liittyen. Potilasasiamiesjärjestelmän uudistustarve tulisi huomioida myös valvontalain säätämisen yhteydessä, sillä monilla henkilöillä ei ole mahdollisuuksia saada asiaansa valvontaviranomaisen käsiteltäväksi ilman potilasasiamiehen kirjoitusapua. Tällä hetkellä asiakkaat eivät saa yhdenvertaista palvelua potilasasiamieheltä kaikkialla Suomessa, mikä vaikuttaa erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden tosiasiallisiin mahdollisuuksiin käyttää oikeussuojakeinojaan ja tehdä kantelu valvontaviranomaiselle.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että on kannatettavaa, että jatkossa myös esteettiset lääketieteelliset hoidot lukeutuisivat selkeästi valvontalain piiriin. Potilas- ja asiakasturvallisuuden tulee toteutua kaikissa palvelutilanteissa ja hoitokäynneillä, ja valvonnan tulee toimia aina tehokkaasti.

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry